COMERȚUL CU ENERGIE ÎN REGIUNEA EUROPEI DE SUD-EST: ROLUL REPUBLICII MOLDOVA ÎN RECONFIGURAREA FLUXURILOR DE IMPORT ȘI EXPORT

Vitalie TOMA, doctorand
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: https://orcid.org/0009-0008-6765-3491
vitalie.toma@gmail.com

Boris CORETCHI, doctor, conferențiar universitar
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-8841-4838
boris.coretchi@usm.md

***Rezumat*:** *Scopul lucrării constă în analiza complexă a modului în care Republica Moldova și-a reconfigurat fluxurile de import și export de energie în contextul tranziției energetice europene și al crizelor geopolitice recente. Studiul urmărește să evidențieze rolul strategic al țării în arhitectura energetică a Europei de Sud-Est, prin trecerea la un model de integrare progresivă în piața regională europeană de energie.*
Cuvinte-cheie: *interconectare regională, fluxuri energetice, importuri și exporturi de energie, surse regenerabile, autonomie energetică, infrastructură energetică.*

ENERGY TRADE IN THE SOUTHEAST EUROPE REGION: THE ROLE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE RECONFIGURATION OF IMPORT AND EXPORT FLOWS

Abstract: *The aim of this paper is to conduct a comprehensive analysis of how the Republic of Moldova has reconfigured its energy import and export flows in the context of the European energy transition and recent geopolitical crises. The study seeks to highlight the country's strategic role in the energy architecture of Southeastern Europe, through its shift toward a model of progressive integration into the European regional energy market.*
Keywords: *regional interconnection, energy flows, energy imports and exports, renewable sources, energy autonomy, energy infrastructure.*

Introducere

Transformările fundamentale care au remodelat sectorul energetic al Europei de Sud-Est în ultimii ani reflectă o schimbare de paradigmă determinată de presiunile conjugate ale tranziției ecologice și ale instabilității geopolitice regionale. Conflictul militar izbucnit în Ucraina, alături de perturbările semnificative în lanțurile de aprovizionare cu energie, a impus statelor din regiune, inclusiv Republicii Moldova, o recalibrare urgentă a strategiilor naționale în domeniul energetic. În acest context, energia nu mai este percepută doar ca un bun economic, ci ca un element cheie al suveranității și securității statale.

Poziționată la granița estică a Uniunii Europene, Republica Moldova a fost istoric integrată într-o arhitectură energetică dominată de fluxuri dinspre est, în special din Federația Rusă, ceea ce a generat o dependență profundă și vulnerabilități sistemice. Până în 2022, aproape întregul consum de gaze naturale și o parte majoritară din necesarul de electricitate proveneau din surse rusești, adesea livrate prin infrastructură situată în regiunea transnistreană. Această realitate a devenit nesustenabilă

în fața scăderilor drastice ale livrărilor, volatilității prețurilor și a riscurilor de instrumentalizare politică a energiei [1].

Autoritățile statului au demarat un proces amplu de repoziționare strategică, valorificând oportunitățile oferite de conectarea la piețele europene și de sprijinul partenerilor occidentali. Măsuri precum sincronizarea rețelei electrice cu ENTSO-E, diversificarea portofoliului de importuri energetice, constituirea de rezerve în huburi regionale și crearea de capacități proprii din surse regenerabile conturează o nouă logică de funcționare a sistemului energetic național. Aceste transformări nu vizează doar echilibrarea ofertei și cererii, ci fundamentează un nou model de securitate energetică bazat pe interconectivitate, flexibilitate și durabilitate.

Dincolo de aspectele tehnice, tranziția energetică a Republicii Moldova are profunde implicații geopolitice și economice. Ea marchează o ruptură față de dependențele tradiționale și o orientare strategică spre spațiul comunitar european. În acest sens, țara tinde să evolueze de la statutul de beneficiar pasiv al fluxurilor energetice către un rol activ în reconfigurarea rețelelor regionale de transport și comerț cu energie. De asemenea, prin facilitarea tranzitului de resurse către Ucraina și integrarea în mecanisme europene de piață, Republica Moldova își afirmă treptat relevanța ca nod regional în Europa de Sud-Est.

Prezenta lucrare analizează în profunzime acest proces de reconfigurare, urmărind impactul cumulativ al reformelor, investițiilor și evoluțiilor regionale asupra capacității Republicii Moldova de a-și asigura securitatea energetică, de a participa la fluxurile comerciale regionale și de a contribui la obiectivele de decarbonizare ale continentului european. Studiul oferă o privire structurată asupra transformărilor din perioada 2020–2025, evidențiind atât progresele tangibile, cât și obstacolele persistente ce necesită soluții sustenabile pe termen lung.

Materiale și Metode. Pentru realizarea acestei cercetări a fost aplicată o metodologie interdisciplinară, axată pe analiza integrată a politicilor energetice, a datelor de piață și a contextului geopolitic regional. Studiul s-a bazat preponderent pe analiza documentară, folosind surse primare și secundare de natură calitativă și cantitativă. Printre materialele utilizate se regăsesc rapoartele oficiale ale Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (ANRE), ale Ministerului Energiei al Republicii Moldova, precum și documentele emise de organizații internaționale relevante.

În ceea ce privește metodologia analitică, cercetarea a combinat analiza calitativă a documentelor de politici și reglementări cu analiza cantitativă a tendințelor de piață, evoluțiilor investiționale și modificărilor în structura surselor de aprovizionare. Au fost utilizate tehnici de corelare și comparare a datelor pe serii temporale (2020–2025), precum și de modelare scenaristică a evoluției potențialului național de integrare energetică. S-a acordat o atenție specială identificării etapelor critice ale tranziției energetice, precum sincronizarea cu ENTSO-E, modificarea rutelor de import al gazelor și consolidarea infrastructurii de stocare.

Abordarea este completată de o analiză geostrategică a poziției Republicii Moldova în contextul regional, vizând atât rolul său emergent ca actor de tranzit în rețeaua sud-est europeană, cât și potențialul său de producător și exportator de energie din surse regenerabile.

Prin această abordare metodologică integrată, cercetarea reușește să surprindă nu doar dinamica tehnico-economică a transformărilor, ci și implicațiile de ordin politic și strategic ale reconfigurării fluxurilor de energie în regiune.

Rezultate și discuții

Republica Moldova este un importator net de energie, atât sub formă de electricitate, cât și de gaze naturale, fără capacități interne semnificative care să-i permită autosuficiența.

Această dependență structurală a fost accentuată de contextul geopolitic și economic regional, determinând autoritățile să adopte măsuri urgente de diversificare și securizare a aprovizionării. Până în anul 2022, aproximativ 80% din necesarul de electricitate al Republicii Moldova era acoperit de centrala de la Cuciurgan, situată în regiunea transnistreană și operând pe bază de gaz rusesc [10]. Sursele interne contribuiau cu doar ~20% la consumul anual, iar exporturile erau marginale (~94 GWh în 2022, direcționate aproape exclusiv către Ucraina) [11].

În 2021, tariful fix la gaz a fost înlocuit cu o formulă de calcul indexată la cotațiile internaționale, ceea ce a dus la o creștere de 5–6 ori a prețului în perioada 2021–2022 [7]. Ulterior, Gazprom a redus livrările cu aproximativ 50–60%, invocând probleme tehnice pe traseul ucrainean[8]. Această diminuare a volumelor a declanșat o criză energetică în lanț, afectând funcționarea centralei electrice de la Cuciurgan și, implicit, alimentarea cu energie a malului drept al Nistrului.

Pentru a reduce impactul crizei energetice, autoritățile Republicii Moldova au stabilit un mecanism tranzitoriu de cooperare cu administrația de facto din regiunea transnistreană. Conform acestuia, întregul volum de gaze naturale livrat de Gazprom a fost alocat regiunii transnistrene, în schimbul livrării de energie electrică către malul drept al Nistrului, la un preț plafonat (inițial 73 USD/MWh, ulterior ajustat la 66 USD/MWh) [7]. Acest aranjament a permis acoperirea a circa 80% din necesarul de electricitate al malului drept în prima jumătate a anului 2023, contribuind la evitarea unei creșteri semnificative a tarifelor interne [8].

Cu toate acestea, schema a rămas structural vulnerabilă, întrucât perturbările în livrările de gaze din Federația Rusă sau disfuncționalitățile rețelei de interconexiune, preponderent localizate în regiunea transnistreană, puteau compromite stabilitatea alimentării cu energie electrică [7]. În acest context, începând cu anul 2023, Republica Moldova a inițiat un proces de diversificare a surselor de import, prin achiziții realizate de către Energocom pe piețele din România și Uniunea Europeană.

Analizând raportul de monitorizare a pieței de energie electrică emis de ANRE, sursa de bază în structura procurărilor de energie electrică în trimestrul IV al anului 2024 o constituie CTE Moldovenească, cu o pondere de aproape 50 % din cantitatea totală de energie electrică achiziționată pe piața angro, fiind în diminuare cu circa 24 puncte procentuale comparativ cu trimestrul precedent. Sursele locale (energie regenerabilă și CET-uri) au asigurat circa 30 % din necesarul de energie electrică pentru perioada analizată, iar alte 19% fiind procurate de pe piața din România și respectiv circa 1 % fiind importate din Ucraina. Ponderea energiei electrice procurate din surse regenerabile în structura procurărilor totale pe parcursul trimestrului IV al anului curent este în cuantum de circa 10 % [5].

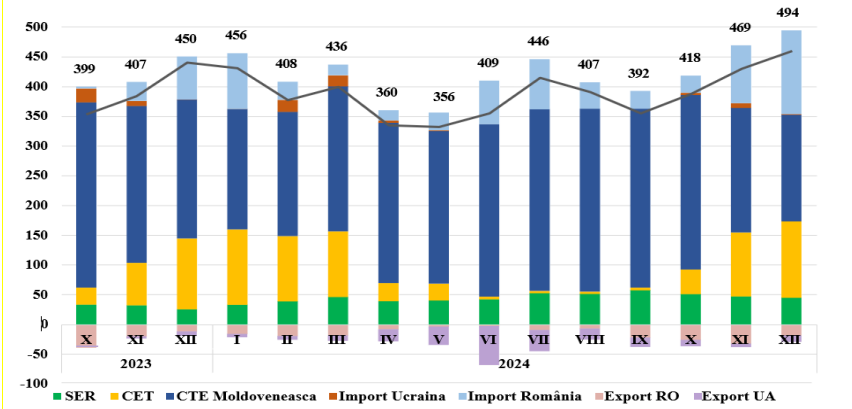

Figura 1. Cantitățile de energie electrică tranzacționate pe piața angro de energie electrică, GWh (Sursa: *Raportul ANRE privind monitorizarea pieței energiei electrice pentru Trimestrul IV 2024[5].)*

Tabel 1. Cantitățile de energie electrică tranzacționate pe piața angro a energiei electrice (*Sursa: Raportul ANRE privind monitorizarea pieței energiei electrice pentru Trimestrul IV 2024 [5].)*

Cantitatea tranzacționată	**Trimestrul III 2024**		**Trimestrul IV 2024**		**Trimestrul IV 2023**	
	GWh	%	GWh	%	GWh	%
SER	160,2	12,9%	142,1	10,3%	90,1	7,2%
CET	12,2	1,0%	276,7	20,0%	218,7	17,4%
CTE Moldovenească	913,0	73,4%	682,4	49,4%	808,3	64,3%
Import Ucraina	0,0	0,0%	12,7	0,9%	32,1	2,6%
Import România	158,8	12,8%	267,1	19,3%	107,4	8,5%
Total	**1244,1**	**100,0%**	**1380,9**	**100,0%**	**1256,7**	**100,0%**
din care						
Export total	110,7	8,9%	106,4	7,7%	85,3	6,8%
Export RO	39,4	3,2%	78,3	5,7%	71,8	5,7%
Export UA	71,3	5,7%	28,1	2,0%	13,5	1,1%

În sectorul gazelor naturale, Republica Moldova a înregistrat o transformare structurală semnificativă. Dacă anterior întreaga cantitate consumată era importată aproape exclusiv din Federația Rusă, cu un consum total anual de aproximativ 2,9 miliarde m³, dintre care circa 1,1 miliarde m³ pentru malul drept și aproximativ 2,2 miliarde m³ pentru regiunea transnistreană, începând din decembrie 2022, malul drept a încetat complet utilizarea gazelor rusești [8].

Pentru a facilita această tranziție, Energocom realizase o primă achiziție de test din piața europeană, iar ulterior, în contextul reducerii volumelor livrate de Gazprom, autoritățile au recurs la importuri din Uniunea Europeană, inclusiv prin România. Totodată, au fost constituite rezerve strategice semnificative, prin stocarea gazelor în depozite subterane din Ucraina și România. La sfârșitul anului 2022, Republica Moldova dispunea de peste 200 milioane m³ de gaze în depozit – un volum echivalent cu necesarul pentru o lună de iarnă [8].

Importurile alternative au fost realizate prin gazoductul Iași–Ungheni–Chișinău (conectat la rețeaua europeană via România) și prin fluxuri inverse dinspre Ucraina, utilizând coridorul trans-balcanic.

Contractul de tranzit al gazelor rusești prin Ucraina a expirat în 2025, oprind complet livrările Gazprom pe această rută. Republica Moldova s-a confruntat astfel cu perspectiva unei întreruperi totale a aprovizionării cu gaz rusesc, dar a reușit să-și acopere integral consumul din surse alternative, inclusiv gaz stocat și achiziții spot, evitând o criză severă.

Prezentarea grafică a surselor de achiziție a gazelor naturale de către furnizorii de gaze naturale este redată în Figura 2 care reflectă tranziția de la importul gazelor naturale din Federația Rusă către sursele de import din țările UE precum România, Austria, Grecia, Olanda etc [3].

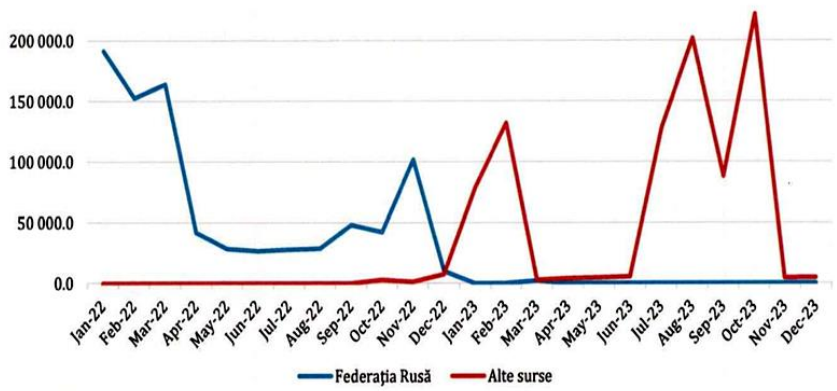

Figura 2. Sursele de achiziție de gaze naturale, perioada 2022-2023 (*Sursa: Raportul ANRE cu privire la studiul de piață a gazelor naturale din RM pentru anii 2022-2023.)*

Analizând datele privind evoluția sectorului energetic, se constată că Republica Moldova a traversat o transformare profundă, renunțând treptat la dependența de Gazprom și repoziționându-se ca importator de energie din surse predominant europene. Această schimbare a fost determinată de contextul geopolitic regional, precum și de necesitatea consolidării securității energetice naționale.

Deși se anticipează menținerea unei anumite dependențe de importuri, strategiile actuale vizează o diversificare completă a surselor și o integrare activă în mecanismele regionale de piață. În paralel, se accelerează tranziția către producția internă din surse regenerabile, cu un obiectiv clar de a acoperi cel puțin 30% din consumul intern de electricitate din surse regenerabile până în anul 2030. Această direcție reflectă nu doar o adaptare la exigențele europene, ci și un angajament ferm față de sustenabilitate și autonomie energetică.

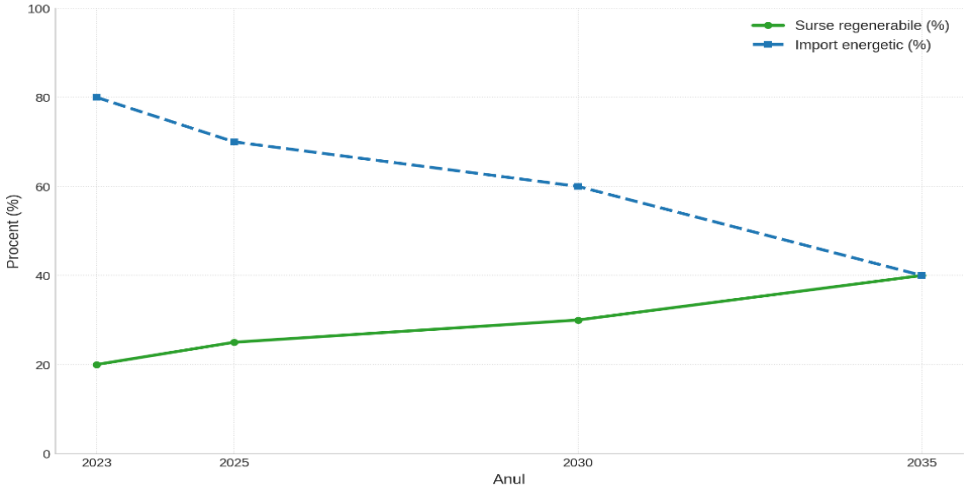

Fig. 1 Evoluția estimată a ponderii surselor regenerabile și a dependenței de import energetic în Republica Moldova până în 2035 *(Sursa: elaborată de autori în baza sursei [14])*

Un progres tehnic major în consolidarea sistemului energetic al Republicii Moldova a fost sincronizarea a rețelei electrice naționale (în comun cu Ucraina) cu sistemul electroenergetic continental european – ENTSO-E. Din punct de vedere tehnic, sincronizarea deschide calea integrării depline a Moldovei în piața europeană de energie, cu obiectivul unei cuplări comerciale până cel târziu în 2027 [13]. Totuși, pentru a asigura operarea comercială stabilă, este necesară extinderea infrastructurii de interconectare, în special cu România.

Un proiect strategic în acest sens este Interconectarea electrică Moldova–România (Faza I), care prevede:

Construcția unei linii aeriene de 400 kV între Vulcănești și Chișinău,

- extinderea stațiilor electrice existente,
- instalarea unei stații de conversie „back-to-back" de 600 MW la Vulcănești.

Valoarea totală a proiectului de interconectare electrică Moldova–România (Faza I) este estimată la aproximativ 260 milioane EUR, finanțarea fiind asigurată printr-un mix de credite externe și granturi provenite de la instituții financiare internaționale, precum Banca Europeană de Investiții (BEI), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Banca Mondială, precum și un grant nerambursabil în valoare de 40 milioane EUR oferit de Uniunea Europeană [18].

În paralel, a fost inițiată Faza a II-a a procesului de interconectare – proiectul nordic Bălți–Suceava – susținut financiar printr-un grant UE/BERD în valoare de 15,4 milioane EUR. Această linie electrică aeriană de 400 kV, ce va conecta stațiile Bălți (Republica Moldova) și Suceava (România), este menită să crească semnificativ capacitatea de transfer transfrontalier și să reducă dependența operațională de infrastructura situată în regiunea transnistreană [17].

Implementarea acestor proiecte au un impact strategic major asupra securității energetice a Republicii Moldova, permițând acoperirea integrală a necesarului de electricitate prin importuri din Uniunea Europeană în situații de urgență. Totodată, ele creează premisele tehnice necesare pentru integrarea deplină a Republicii Moldova în piața regională de energie electrică și pentru posibile exporturi de energie din surse regenerabile.

Pe segmentul gazelor naturale, cea mai importantă realizare este gazoductul Iași–Ungheni–Chișinău, permițând importuri de gaze din UE fără a depinde de traseul ucrainean [10]. Această integrare a permis și reversarea fluxurilor pe coridorul trans-balcanic. Prin modificarea legislației, Republica Moldova a devenit capabilă să transporte gaze atât fizic, cât și virtual, dinspre sud (Turcia, Bulgaria, România) spre nord, inclusiv către Ucraina [19].

Conductele construite inițial pentru gaz rusesc au devenit astfel un nou coridor de aprovizionare european, cu acces inclusiv la gaze lichefiate (LNG) prin Grecia și la gaz azer prin Turcia.

În privința stocării, Republica Moldova nu dispune de depozite subterane proprii. În schimb, autoritățile au încheiat acorduri de utilizare a capacităților din Ucraina și România. În 2022, în depozitele din Ucraina erau stocate circa 100–120 milioane m³ de gaze în numele Moldovagaz, cu injecții suplimentare și în 2023.

În 2025, au fost inițiate discuții privind crearea unui hub de stocare dedicat Moldovei în Ucraina, iar pe termen lung se analizează opțiunea dezvoltării unui depozit propriu sau extinderea accesului la infrastructura românească.

Transformările recente din sectorul energetic al Republicii Moldova au fost posibile datorită unui volum substanțial de investiții, direcționate către diversificarea surselor de energie, modernizarea infrastructurii și creșterea securității energetice. Aceste investiții au fost susținute printr-un model de finanțare mixt, în care componenta dominantă o reprezintă sprijinul extern sub formă de fonduri europene, asistență oferită de instituții financiare internaționale și contribuții ale partenerilor strategici, precum SUA. La acestea se adaugă capitalul privat, mobilizat prin reforme de piață, unbundling și armonizarea cadrului legislativ cu normele Uniunii Europene.

Tabelul 1.Panorama investițiilor energetice în Republica Moldova 2019–2027 *(elaborat de autori în baza sursei [6,20])*

An	Proiect / Inițiativă	Finanțator / Parteneri	Valoare estimată	Obiectiv / Impact
2020–2027	Proiectul de dezvoltare a sistemului energetic	UE, BERD, BEI, IDA (BM)	138 mil. EUR	Sporirea capacității și îmbunătățirea fiabilității sistemului de transport al energiei electrice
2022–2026	Securitatea energetică (MESA)	USAID	59,8 mil. USD	Integrarea cu sistemul european și promovarea energiei regenerabile
2024–2027	Fondul pentru Eficiență Energetică în sectorul rezidențial	Guvernul RM, parteneri de dezvoltare	~70 mil. EUR	Măsuri de eficiență energetică și utilizarea surselor regenerabile în sectorul rezidențial
2025	Pachet de sprijin pentru energie	Comisia Europeană	250 mil. EUR	Reducerea vulnerabilității energetice și sprijin pentru gospodării și IMM-uri
2025	Grant pentru aprovizionare cu gaze a regiunii Transnistria	Uniunea Europeană	30 mil. EUR	Asigurarea livrării de gaze după reducerea fluxurilor Gazprom
2025	Interconectarea electrică Bălți–Suceava	BERD	15 mil. EUR	Creșterea capacității de transfer și reducerea dependenței de rețeaua transnistreană
2025	Hub pentru Investiții în Energie Sustenabilă	Ministerul Energiei,	N/A	Facilitarea colaborării și promovarea soluțiilor durabile
2019–2025	Interconectare electrică Vulcănești–Chișinău	UE, BEI, BERD, Banca Mondială	260 mil. EUR	Linie 400 kV + stație conversie; conectare robustă cu România
2022	Sincronizarea cu ENTSO-E	ENTSO-E, UE	-	Integrarea tehnică cu rețeaua europeană de energie, operațională din martie 2022

Această combinație de resurse financiare reflectă atât importanța geopolitică a Republicii Moldova, cât și angajamentul său intern pentru modernizarea sectorului energetic.

Pe termen lung, se preconizează o transformare structurală profundă: rețele modernizate, surse diversificate de energie, capacități interne de producție consolidate și un grad semnificativ de autonomie față de infrastructura și resursele din Est.

Totodată, investițiile susținute în eficiență energetică și digitalizare vor contribui la reducerea consumului și optimizarea funcționării rețelelor. Consolidarea interconectărilor cu România și integrarea deplină în piața regională europeană vor oferi acces la prețuri competitive și stabilitate pe termen lung. În ansamblu, tranziția energetică nu este doar o necesitate tehnică, ci o ancorare strategică a Republicii Moldova în spațiul economic și de securitate al Uniunii Europene.

Transformările din perioada 2020–2025 au avut un impact esențial asupra poziției Republicii Moldova în comerțul regional cu energie. În contextul unei dependențe istorice de o singură sursă externă, statul a reușit să-și diversifice semnificativ fluxurile de import, integrându-se treptat în arhitectura energetică a Europei de Sud-Est. Achizițiile de gaze din Uniunea Europeană, accesul indirect la LNG prin Grecia și Turcia, precum și acordurile de interconectare cu România, au reconfigurat rutele tradiționale de aprovizionare, reducând riscul de presiuni politice asociate importurilor unilaterale [18].

Pe dimensiunea regională, Republica Moldova participă activ la inițiative precum Piața Comună a Energiei a Balcanilor de Vest, proiectele Inițiativei celor Trei Mări și mecanismele europene de achiziție comună.

Utilizarea coridorului trans-balcanic în sens invers, prin Moldova, contribuie direct la menținerea aprovizionării Ucrainei după încheierea contractelor de tranzit cu Federația Rusă. Astfel, Republica Moldova devine o verigă strategică în reconfigurarea rețelei energetice a Europei de Sud-Est, capabilă nu doar să absoarbă fluxuri, ci și să faciliteze exporturi regionale și reechilibrarea sistemului continental.

Relația energetică tot mai strânsă cu România care a acționat în repetate rânduri ca furnizor de ultimă instanță, a întărit interdependența bilaterală și a contribuit la integrarea țării în infrastructura energetică extinsă a UE.

Fig.2 Harta interconexiunilor energetice în Europa de Sud-Est în contextul poziționării strategice a Republicii Moldova (*elaborată de autori în baza sursei [2,11,13]*)

Asigurarea securității energetice a Moldovei este o prioritate strategică în contextul regional tensionat, reflectată în pachetele de asistență financiară și în sprijinul pentru proiectele de interconectare și eficiență energetică.

Totuși, tranziția rapidă către piețele vestice aduce și provocări sociale: costurile mai ridicate ale energiei (comparativ cu cele subvenționate istoric din Est) pot genera nemulțumiri sociale, susceptibile la instrumentalizare. Reziliența energetică pe termen lung va depinde de capacitatea Republicii Moldova de a-și dezvolta producția proprie (regenerabilă), de a implementa politici de eficiență energetică, și de a menține consensul social și politic privind orientarea sa energetică și geopolitică.

În contextul renunțării la gazul rusesc, Republica Moldova își securizează aprovizionarea energetică prin conectarea la infrastructura UE. Sursele vizate includ:

1. Importurile de gaze din România, în special din zăcământul Neptun Deep exploatat de OMV Petrom și Romgaz (cu rezerve estimate la 100 miliarde m³) [15].
2. Gaze din Azerbaidjan prin intermediul Coridorului Sudic, prin Turcia (BOTAS).
3. Posibilitatea de participare la mecanismul comun de achiziție de gaze al UE, ceea ce ar permite accesul la LNG internațional și la prețuri negociate colectiv.

4. Dezvoltarea Coridorului Vertical de Gaze (Grecia–Bulgaria–România–Moldova–Ucraina) va consolida accesul Moldovei la surse multiple, contribuind la securitatea regională [16].

Pe termen mediu, Moldova își propune să devină un actor energetic activ prin dezvoltarea producției interne. Printre proiectele în desfășurare sau planificate se numără:

1. Dezvoltarea de parcuri eoliene în nordul țării și fotovoltaice în sud.
2. Posibila construcție a unei centrale electrice pe gaze naturale (~160 MW) pe malul drept al Nistrului [19].
3. Instalarea de unități mobile/modulare pentru acoperirea vârfurilor de sarcină.

Poziția geografică a Moldovei îi oferă potențialul de a deveni un coridor energetic Est–Vest. Într-un scenariu de stabilizare a Ucrainei, Moldova ar putea facilita tranzitul de electricitate nucleară sau hidrogen verde din Ucraina spre UE. Acest rol implică investiții semnificative în digitalizare, infrastructură *smart grid* și sisteme de stocare, inclusiv baterii sau tehnologii de tip „*power-to-gas*” [9].

Concluzii

Tranziția energetică a Republicii Moldova a fost caracterizată printr-o reconfigurare profundă a modelului de aprovizionare, determinată de urgențele geopolitice și de obiectivele strategice de integrare în spațiul energetic european. Diversificarea surselor de import, reducerea dependenței de gazele rusești, sincronizarea cu rețeaua continentală ENTSO

E și extinderea interconectărilor cu România au consolidat securitatea energetică și au creat premisele unei autonomii sustenabile.

Republica Moldova a evoluat de la statutul de consumator vulnerabil la un actor emergent în arhitectura energetică a Europei de Sud-Est, capabil să faciliteze fluxuri regionale de energie, să sprijine aprovizionarea Ucrainei și să participe activ la mecanismele europene de echilibrare și achiziție comună. Cu toate acestea, tranziția energetică rămâne un proces în desfășurare, ce implică riscuri și provocări, precum lipsa capacităților proprii de stocare, costurile sociale ale ajustării prețurilor și instabilitatea geopolitică din regiune.

În acest context, obiectivele pe termen mediu și lung vizează:

- dezvoltarea capacităților interne de producție din surse regenerabile, cu ținta de a acoperi cel puțin 30% din consumul național până în 2030;
- finalizarea interconectărilor strategice (Vulcănești–Chișinău, Bălți–Suceava) și operarea comercială integrată în piața europeană până în 2027;
- crearea unei infrastructuri proprii sau partajate de stocare a gazelor naturale;
- atragerea de investiții private și consolidarea cadrului legislativ pentru susținerea energiei verzi și a eficienței energetice;
- participarea activă la inițiative regionale precum Piața Comună a Energiei a Balcanilor de Vest și Coridorul Vertical de Gaze.

În ansamblu, tranziția energetică a Republicii Moldova nu reprezintă doar o necesitate tehnică dictată de contextul geopolitic și vulnerabilitățile istorice ale sistemului energetic, ci o opțiune strategică ireversibilă, fundamentată pe aspirațiile de integrare europeană și modernizare structurală. Această tranziție reflectă o schimbare profundă de paradigmă, prin care statul își asumă un nou model de dezvoltare bazat pe sustenabilitate, reziliență și aliniere la valorile și normele Uniunii Europene.

Prin participarea la mecanismele comune europene, consolidarea interconectărilor transfrontaliere și promovarea surselor regenerabile de energie, Republica Moldova își redefinește statutul energetic, trecând de la un model de dependență externă la unul de autonomie și cooperare

regională. În plus, această orientare strategică oferă oportunități reale pentru atragerea investițiilor străine, stimularea inovației tehnologice, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și crearea unui cadru favorabil pentru dezvoltarea durabilă pe termen lung.

Această transformare nu este doar una economică sau tehnică, ci are implicații profunde asupra politicii externe, securității naționale și coeziunii sociale. Tranziția energetică devine, astfel, o ancoră de stabilitate și progres, ce poate consolida poziția Republicii Moldova în regiune și în cadrul arhitecturii energetice europene extinse.

Referințe bibliografice:

1. Colibaverdi C. *Structural Changes in the Foreign Trade of the Republic of Moldova During the Pre-accession Stage to the European Union*. În: Proceedings of the International Scientific Conference "Development through Research and Innovation" – IDSC 2024, 5th Edition, August 23, 2024, Chișinău, Republic of Moldova. DOI: https://doi.org/10.53486/dri2024.02.
2. Robu-Cepoi A. *Reconfigurarea sistemului energetic (fluxurilor energetice) zona Marea Neagră – Marea Baltică, consecințele asupra Republicii Moldova. Aspecte juridico-politice*. Teză de doctorat, Universitatea de Studii Europene din Moldova, 2021.
3. Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE). *Hotărârea Consiliului de Administrație nr. 744 din 19 decembrie 2024 privind aprobarea Planului controalelor tehnice ale rețelelor și instalațiilor electrice pentru anul 2025*. Chișinău, 2024. [Accesat: 04.04.2025]. Disponibil: https://www.anre.md/storage/upload/administration/hcareports/3823/HCA%20nr.%20744%20din19.12.2024.pdf
4. Energy Community Secretariat. *Annual Implementation Report 2024: Moldova*. Vienna: Energy Community Secretariat, 1 noiembrie 2024. [Accesat: 04.04.2025]. Disponibil: https://www.energy-community.org
5. ANRE. *Raport de monitorizare a pieței de energie electrică – Trimestrul IV 2024*. Chișinău, 2024. [Accesat: 04.04.2025]. Disponibil: https://www.anre.md
6. Carnegie Endowment for International Peace. *Moldova's energy security in the shadow of war*, 2023. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://carnegieendowment.org
7. German Economic Team. *Energy crisis in Moldova: causes, responses, and policy options*, 2023. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://www.german-economic-team.com
8. INTERFAX. *Energy and gas developments in Moldova*, 2022–2024. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://www.interfax.com
9. Radio Free Europe / Radio Liberty (RFE/RL). *Ukraine halts Russian gas transit as 2025 pipeline deal expires*, 2025. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://www.rferl.org
10. Trade.Gov. *Moldova – Energy sector overview*. U.S. Department of Commerce, Internation al Trade Administration, 2023. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://www.trade.gov/country-commercial-guides/moldova-energy
11. World Bank – WITS. *Moldova electricity imports and exports*, 2023. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://wits.worldbank.org
12. Europa Liberă. *Republica Moldova va impune restricții la exportul energiei regenerabile*. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://moldova.europalibera.org/a/republica-moldova-va-impune-restrictii-la-exportul-energiei-regenerabile/33247317.html
13. Energy Community. *Who We Are*. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://www.energy-community.org/aboutus/whoweare.html
14. Energy Community Secretariat. *Annual Implementation Report 2024: Moldova*, pp. 45–51. [Accesat: 07.04.2025].
15. OMV Petrom. *Neptun Deep Project Update*, Q1 2024. [Accesat: 07.04.2025].
16. ENTSOG. *Infrastructure Projects of Common Interest (PCI)*, 2024. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://www.entsog.eu
17. Ministerul Energiei al Republicii Moldova. *Planul de dezvoltare energetică 2024–2030*. Chișinău. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=68103&lang=ro.
18. European Commission. *Energy Support Package for Moldova*, ianuarie 2025. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_329.
19. IEA. *Southeast Europe Energy Transition Report*, 2023. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2023/regional-insights.
20. EU Delegation to Moldova. *Energy Efficiency Investment Programme*, 2025. [Accesat: 07.04.2025]. Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_403.